

Maailmas on endiselt kohti, kuhu ilma lipsuta lihtsalt sisse ei saa. Hulk inimesi käib lipsuga tööl, ise päriselt teadmatagi, miks nad seda teevad. Osa inimesi põlgab lipsu kui midagi vabaduse vastast. Ka samas teadmata, miks...

Ajalugu, mis on loonud lipsu

Korralikult seotud lipsusõlm on teie elu esimene tõsine tegu, ütles Oscar Wilde. “Muide, Oscar Wilde oli iirlane, suri puruvaesena, pealegi Pariisis,” on kommenteerinud nüüdseks meie hulgast lahkunud Sir James Darwen, inglise härrasmeeste riietuskultuuri tugisammas. Sir Darwenit ei ole linnas mitte kunagi lipsuta nähtud. Ning tema maal ilma lipsuta veedetud päevad võib ka ühe käe sõrmedel üles lugeda. Kui neid üldse on, sest tunnistajad siinkohal puuduvad.

Nädalavahetus maal. Ilm on ilus, aga ometi on ühel hobusel jalad haiged ning viisakusest hobuse vastu otsustatakse koju jääda. Kultuurseks meelelahutuseks valitakse lipsumaalimine. Ennast külla sättinud James Darweni vaimse tervise huvides jätame kõrvale kõik huvitavad motiivid, nagu lehmad, sead või lapitehnika. Teeme triipe. Ja läheme täitsa alt.

“*Madame*, kui džentelmen peegli ees seisab, siis triibud tema lipsul hakkavad alati vasakult ja lähevad paremale alla! Vastupidise suunaga lipse teevad ainult ameeriklased. Aga nad teevad ju kõike vastupidi! Vaadake näiteks, kuidas nad autot juhivad!”

“Minu isa parim sõber oli ka eestlane... Krokodill söi ta ära,” lisab vana härrasmees. Ja ma ei tihka küsida, kas see oli seotud kuidagi valepidi triipudega lipsuga...

Käes on viimane aeg sukelduda lipsu ajalukku ja tuvustada kaelasidemeid, mis on aidanud kujuneda tänapäeva lipsul.

SÕDURITEST KUNINGA SALASÕNUMITENI

François Marie Arouet' ülestähenduste järgi lipsu ajaloo saab teada, et prantslaste sõna *cravate*, mille on enda jaoks kasutusele võtnud ka itaallased, poola-

kad, rootslased ja veel paljud teised Euroopa rahvad, tuleb sõnast *croate* (horvaat). 1635 oli Louis XIV palgatud horvaadi sõduritel kombeks end teistest eristamiseks kaelasidemega ehtida ning kaelasidet hakatigi horvaadiks hüüdma. Samas on itaallaste juures mainitud *cravatta*'t juba 1590 ning see tähistas rätti, mida sõdurid endale külmakaitseks ümber krae keerasid. Niisiis on sõna päritolu ja lipsu juured moeajaloos segaseks jäänud, kuid igal juhul vahetas horvaatidest või itaallastest sõdurite kaelaside välja keerulised pitskraed, mis Shakespeare'i elu omal ajal põrguks tegid.

Sama Monsieur Arouet', kes on meile rohkem tuntud Voltaire'i nime all, kirjutab lipsust veel 1692, kommenteerides Steinqerque'i lahingut Hollandis: “Mehed kandsid tavaliselt pitsist salle, mille kaela seadmine oli aega ja vaeva nõudev. Ohvitseridel, kes keset ööd